

[RELACJA] Witalna i formalna Europa. Relacja z wykładu Renato Cristina

Europa to tożsamość i tradycja wspólna dla milionów obywateli na całym kontynencie. By zmniejszyć dystans między Unią Europejską a jej obywatelami „Europa formalna” musi ponownie związać się z tradycją i tożsamością ludzi, którzy ją zamieszkują. Musimy stale umacniać i wspierać się na fundamentalnych wartościach i zasadach, które od wieków stanowiły *raison d'être* Europy – mówił prof. Renato Cristin podczas wykładu wygłoszonego w ramach cyklu „JP2 Lectures”.

W czwartek, 20 maja odbył się kolejny wykład Instytutu Kultury św. Jana Pawła II na rzymskim Angelicum. Wykład zatytułowany „Formal Europe and vital Europe. Tradition as the ground of the identity” wygłosił prof. Renato Cristin – włoski filozof i profesor filozofii na Uniwersytecie w Trieście.

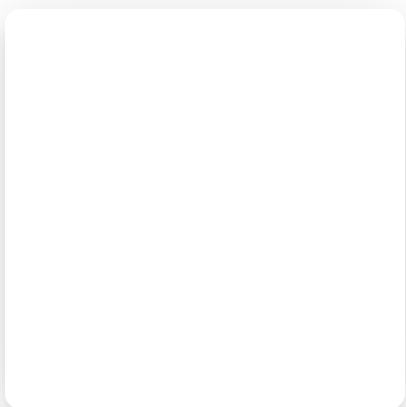
JP2 Lectures// Prof. Renato Cristin: Formal Europe and vital ...

Wykład prof. Cristina został zainicjowała refleksja na temat dychotomii, jaka zachodzi pomiędzy Europą pojmowaną jako historyczny zbiór społeczności i ich partykularnych, politycznych interesów, a Europą „idealną”: istniejącym duchowo i potencjalnie uniwersum pokojowej koegzystencji, którego rysy nakreślili wielcy myśliciele i mężowie stanu. Europa idealna nie jest w ujęciu włoskiego filozofa utopijnym konstruktem pozbawionym odniesienia do

rzeczywistości: to rodzaj duchowej wspólnej ojczyzny Europejczyków, wzmacnianej przez poczucie przynależności do jednego kręgu religijno-cywilizacyjnego, której ponadnarodowy wymiar objawiał się w trakcie historycznych prób.

XX wiek był momentem rekonfiguracji europejskiego dualizmu: przybierał on formę opozycji pomiędzy Europą totalitarną i Europą demokratyczną, następnie przyjął postać Europy podzielonej Żelazną Kurtyną, której jedna część stanowiła eksperymentalną przestrzeń dla wyznawców nowego człowieka. W tym kontekście objawiła się według prof. Renato Cristina postać św. Jana Pawła II – wielkiego filozofa, teologa i męża stanu, który włożył ogromny wysiłek by zjednoczyć rozbitą europejską ojczyznę. Wraz z upadkiem bloku sowieckiego to Unia Europejska – pojmowana jako rezerwuar idei i wartości – wyznaczyła pojęciowe ramy dla reintegracji państw Europy Środkowej i Wschodniej wewnątrz europejskiej wspólnoty: była ona wówczas odległa od formalistycznej wizji biurokracji, z którą mamy do czynienia dziś.

[ITA] JP2 Lectures // prof. Ren

Preview May 21 · Podcasty Teologii Politycznej

Save on Spotify

Według Renato Cristina pierwotnym bodźcem europejskiej integracji nie była dystopijna wizja biurokratycznego ładu, lecz poczucie wspólnej europejskiej tożsamości i dziedzictwa kulturowego, którego źródła sięgają starożytności. Niestety, model transformacji i integracji krajów byłego bloku wschodniego nie uwzględnił kluczowego dla europejskiego ducha wymiaru tradycji i wartości, a sprowadził się jedynie do sfery instytucjonalno-prawnej. Rozstrzał pomiędzy Europą formalną – dyrektywami i projektami biurokratów z Brukseli – a Europą Witalną – organicznym doświadczeniem wspólnotowej więzi w ramach poszczególnych krajów członkowskich Unii Europejskiej – jest kluczową dychotomią współczesnej Europy i źródłem jej najgłębszych bolączek.

To właśnie dualizm zcentralizowanej biurokracji eurokratów i źródłowego doświadczenia tożsamości obywateli – rzeczywistości sumienia i wartości – stanowi według włoskiego filozofa główne źródło deligitymizacji władzy instytucji Unii Europejskiej. Jedyną drogą do zażegnania tego dualizmu jest odbudowanie władzy politycznej w dialogu z lokalnymi tradycjami i ukształtowanym na ich gruncie modelem podmiotowości oraz podjęcie próby stworzenia nowej wizji-narracji, w której to obywatele są głównym aktorem politycznym. Kluczowym problemem stojącym przed „Europą formalną” będzie właśnie reintegracja źródłowych europejskich wartości i tradycji wewnątrz ponad-narodowej wspólnoty politycznej, reprezentowanej przez instytucje Unii Europejskiej. Jednym z jej kluczowych elementów będzie rozpoznanie w chrześcijaństwie jedno z żywotnych źródeł duchowej tożsamości kontynentu.

Powstanie nowej jakości w europejskiej polityce musi iść w parze z ożywieniem konstytucjonalizmu: ruchu, który za fundament ustawy zasadniczej uznawałby demokratyczną władzę, dobrobyt i partycypację obywateli. Konstytucja ta musi pozostawać w żywej zgodności z historycznym doświadczeniem wspólnot, których życie będzie organizować i stronić od ideologicznych konstruktów, starając się przy tym iść drogą środka pomiędzy narodową suwerennością a europejskim uniwersalizmem. W tym kontekście prof. Cristin przytoczył słowa św. Jana Pawła II wygłoszone na kongresie UNESCO w 1980 r.: „mając do dyspozycji wszelkie dostępne środki, strzeżcie fundamentalnej suwerenności, jaką posiada każdy naród na mocy swojej kultury. Chronicie ją jak źrenicę oka dla przyszłości wielkiej rodziny ludzkiej! Nie pozwólcie, aby ta podstawowa suwerenność stała się ofiarą jakiegoś politycznego lub gospodarczego interesu. Nie pozwólcie mu stać się ofiarą totalitarnych i imperialistycznych systemów lub hegemonii”.

Jednym z wyzwań stojących przed odbudowywaniem witalnego ładu w Europie, oprócz tendencji totalitarnych – zarówno komunistycznych, jak i skrajnie nacjonalistycznych – jest ideologia post-tożsamości, w ramach której historyczne dziedzictwo danej wspólnoty jest postrzegane jako niebezpieczny sztafaż, od którego należy się uwolnić. Jest to lustrzane odbicie nacjonalizmu, w którym tożsamość narodowa jest absolutyzowana: obie postawy są błędne, ponieważ nie dostrzegają – jak zwracał na to uwagę św. Jan Paweł II – że wspólnota narodowa z jednej strony jest naturalnym środowiskiem rozwoju osoby, z drugiej zaś partycypuje w dziedzictwie ponadnarodowym, które ubogaca wszystkich, niezależnie od ich narodowości.

W tym kontekście prof. Cristin przytacza przykład idei Gottfrieda Wilhelma Leibniza, który będąc świadkiem wyniszczających Europę wojen, zaproponował powołanie ponadnarodowych instytucji europejskich, które stanowiłyby gwarant pokoju i stabilności: europejskiego banku i sądu najwyższego, które wiązałyby międzynarodową współpracę z przesłanką ekonomiczną. Przy tej okazji filozof wskazał, że tworzenie ram dla międzynarodowej współpracy nie może iść w parze z osłabianiem poczucia narodowej tożsamości: to właśnie kształtowanie poczucia narodowej wartości i sprawczości, która funkcjonuje w międzynarodowych ramach, stanowi bufor dla tendencji nacjonalistycznych i szowinistycznych. Paradoksalnie, to postmodernistyczne rozbrojenie tożsamości narodowych i polityka kulturalna dekonstrukcjonizmu prowadzi do pozbawienia wspólnot narzędzi, którymi mogłyby sobie radzić z nagą grą władzy, jaką prowadzą klasy rządzące.

Potrzebujemy „Więcej Europy”, jeśli tym wyrażeniem odwołujemy się do ducha, który we wszystkich swoich różnorodnych formach kulturowych stworzył historię narodów kontynentu europejskiego. Możemy zachować wyrażenie „więcej Europy”, ale użyć go w jego antytetycznym znaczeniu, aby odzyskać tożsamość europejską – mówił filozof, argumentując za paradygmatyczną zmianą w pojmowaniu europejskiej integracji.

Zapraszamy na kolejny wykład z serii „Wykładów Janopawłowych”: „Phenomenon of Solidarity” prof. Dariusza Gawina, który odbędzie się 10 czerwca.

Karol Grabias

Comiesięczne Wykłady Janopawłowe („JP2 Lectures”) znanych intelektualistów to propozycja Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II dla studentów Papieskiego Uniwersytetu Św. Tomasza z Akwinu (Angelicum) w Rzymie na rozpoczynający się rok akademicki 2020/2021. Wszystkie wykłady będą dostępne w sieci w polskiej i angielskiej wersji językowej.

NADCHODZĄCE WYKŁADY (w ramach cyklu „JP2 Lectures”)

► **Prof. Dariusz Gawin** (Polish Academy of Sciences) – *Phenomenon of Solidarity* (10.06.2021)

*

Instytut Kultury Św. Jana Pawła II jest interdyscyplinarnym ośrodkiem naukowo-dydaktycznym powołanym na Wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu Św. Tomasza z Akwinu (Angelicum) w Rzymie w stulecie urodzin Jana Pawła II. Misją Instytutu jest refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata inspirowana życiem i myślą św. Jana Pawła II. Celem Instytutu jest więc nie tylko badanie dorobku Wielkiego Papieża, ale również myślenie wraz z nim o najważniejszych sprawach kultury duchowej, a więc np.

solidarności, miłosierdziu, sztuce chrześcijańskiej, miejscu Kościoła we współczesnym świecie czy kryzysie duchowym Europy. Wśród wykładowców i współpracowników Instytutu znaleźli się wybitni intelektualiści, reprezentujący różne dyscypliny naukowe. Inicjatorami i współorganizatorami Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II – instytucji w całości finansowanej ze środków prywatnych darczyńców – są polskie organizacje pozarządowe: Fundacja Świętego Mikołaja (wydawca „Teologii Politycznej”) oraz Fundacja Futura-Iuventa.

ZOBACZ FILM z inauguracji Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II na Angelicum w Rzymie

KLIKNIJ i dołącz do grona fundatorów Instytutu Kultury Św. Jana Pawła II w Rzymie

Myśląc z Janem Pawłem II. Relacja z inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie

List Papieża Franciszka na inaugurację Instytutu Kultury św. Jana Pawła II w Rzymie

Myśl Jana Pawła II jest zbyt ważna, by zamknąć ją w muzeum.
Przemówienie Dariusza Karłowicza na inauguracji Instytutu Kultury św. Jana Pawła II

Otwieramy „akademicki pomnik” dla św. Jana Pawła II. Rozmowa z rektorem Angelicum o. Michałem Paluchem OP

Kard. Stanisław Ryłko: Instytut Kultury to bijące serce Uniwersytetu

O. Serge-Thomas Bonino OP: W duchu żywego tomizmu

Dariusz Karłowicz zaprasza do wspólnego budowania Instytutu Kultury
Św. Jana Pawła II

WYGŁOSZONE WYKŁADY

► Pierwszy wykład z serii „JP2 Lectures” miał miejsce 19 października 2020 r. podczas inauguracji roku akademickiego na Angelicum. Wykład zatytułowany “Does Christianity need culture?” wygłosił przewodniczący papieskiej rady ds. kultury **kard. Gianfranco Ravasi**.

Obejrzyj nagranie wykładu:

JP2 Lectures // Kard. Gianfranco Ravasi: Czy chrześcija

Teologia Polityczna

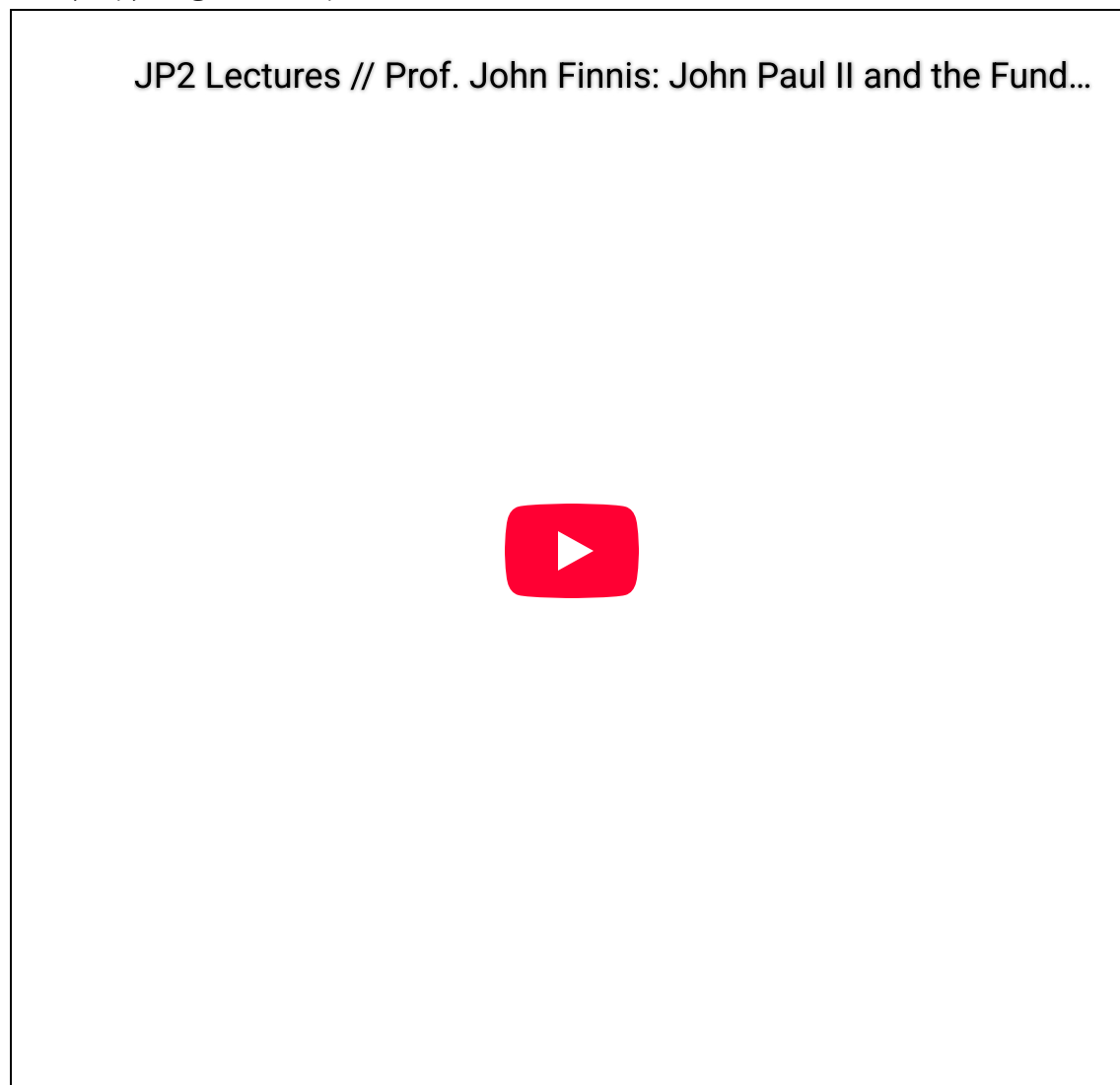

Watch on

**Przeczytaj relację z pierwszego wykładu, który wygłosił kard.
Gianfranco Ravasi: *Does Christianity need culture?***

► Drugi wykład z serii „JP2 Lectures” miał miejsce 19 listopada 2020 r. Wykład zatytułowany “John Paul II and the Fundamentals of Ethics” wygłosił **prof. John Finnis**.

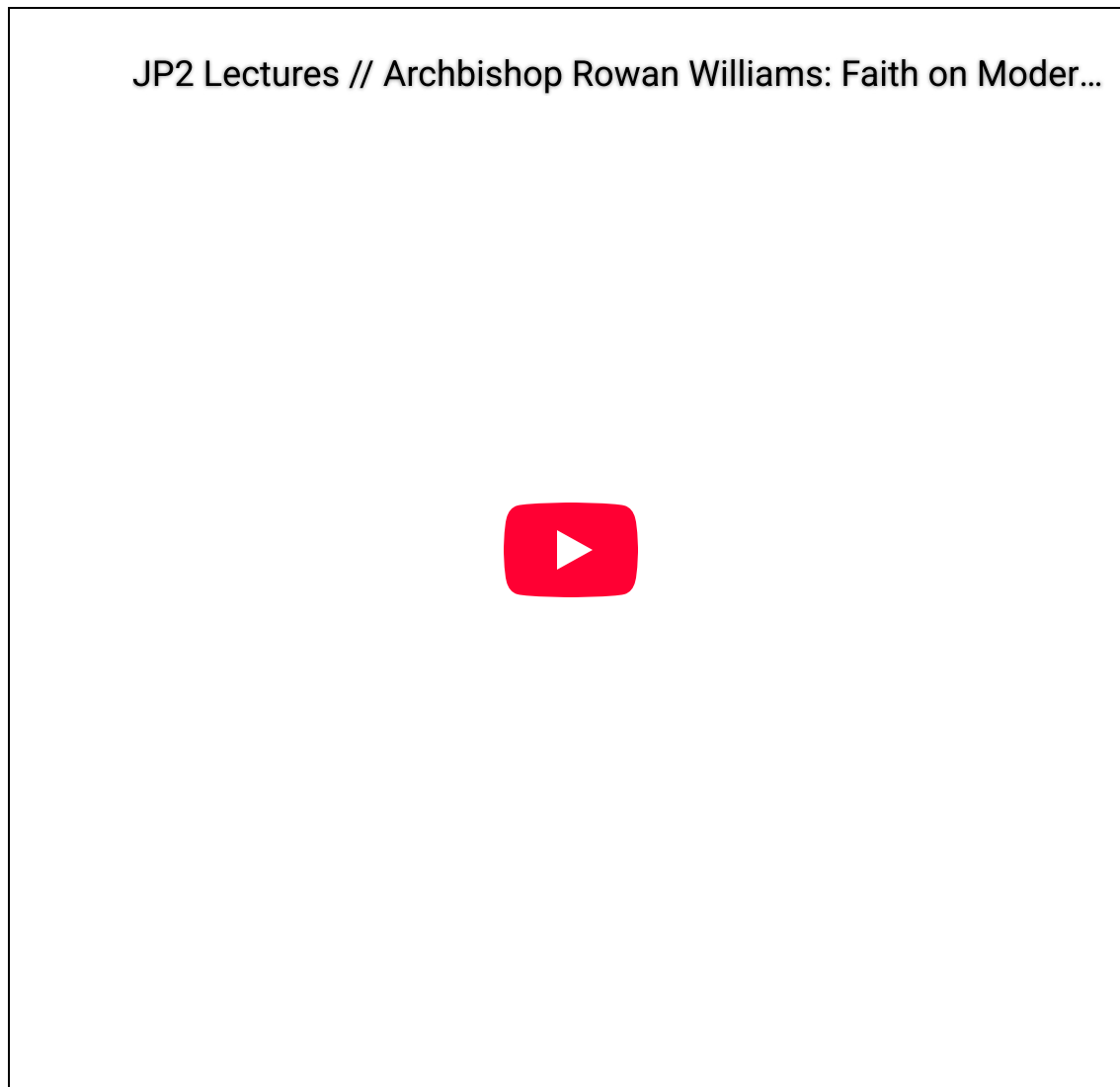
Obejrzyj nagranie wykładu:

Przeczytaj relację z wykładu prof. Johna Finnisa *John Paul II and the Fundamentals of Ethics*

► Trzeci wykład z serii „JP2 Lectures” miał miejsce 15 grudnia 2020 r. Wykład zatytułowany “Faith on Modern Areopagus” wygłosił **abp. Rowan Williams**.

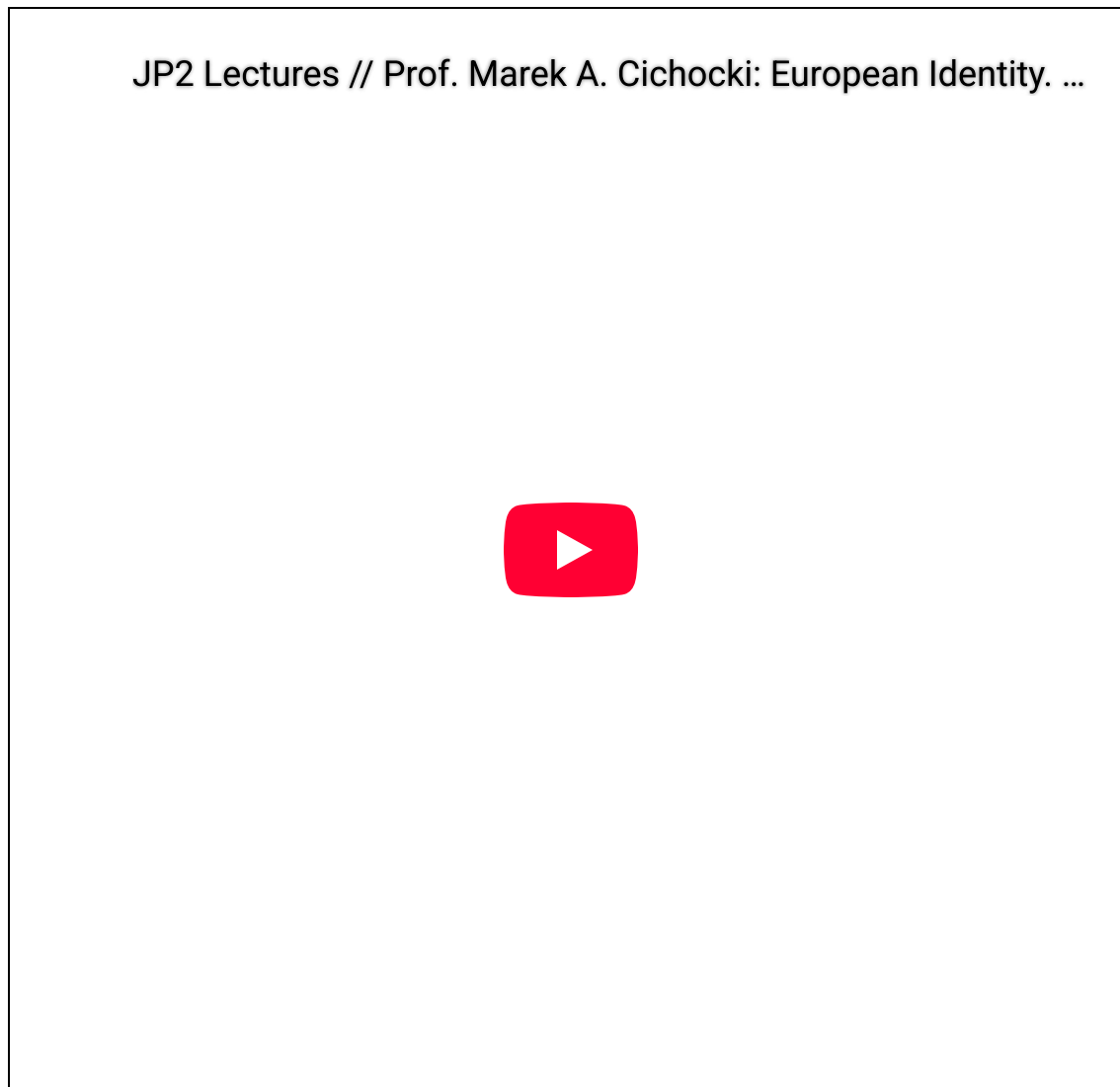
Obejrzyj nagranie wykładu:

Przeczytaj relację z wykładu abp. Rowana Williama *Faith on Modern Areopagus*

► Czwarty wykład z serii „JP2 Lectures” miał miejsce 21 stycznia 2021 r. Wykład zatytułowany “European Identity. North and South: the main line of divide” wygłosił **prof. Marek A. Cichocki**.

Obejrzyj nagranie wykładu:

Przeczytaj relację z wykładu prof. Marka A. Cichockiego European Identity. North and South: the main line of divide

► Piąty wykład z serii „JP2 Lectures” odbył się 26 lutego 2021 r. Wykład zatytułowany „Trajectories of Vatican II in the Theology of St. John Paul II” wygłosił **prof. John Cavadini**.

Obejrzyj nagranie wykładu:

JP2 Lectures // Prof. John Cavadini: Trajectories of Vatican I...

Przeczytaj relację z wykładu prof. Johna Cavadiniego *Trajectories of Vatican II in the Theology of St. John Paul II*

► Szósty wykład z serii „JP2 Lectures” odbył się 24 marca 2021 r.
Wykład zatytułowany „Political Theology from St. Thomas Aquinas to John Paul II and Benedict XVI” wygłosił **prof. François Daguet OP**.

Obejrzyj nagranie wykładu:

JP2 Lectures // Prof. François Daguet OP: Political Theology...

Przeczytaj relację z wykładu prof. François Daguet OP *Political Theology from St. Thomas Aquinas to John Paul II and Benedict XVI*

► Siódmy wykład z serii „JP2 Lectures” odbył się 24 marca 2021 r. Wykład zatytułowany „The End of Christendom” wygłosiła **prof. Chantal Delsol**.

Obejrzyj nagranie wykładu:

JP2 Lectures // Prof. Chantal Delsol: The End of Christe

Teologia Polityczna

Watch on

Przeczytaj relację z wykładu prof. Chantal Delsol *The End of Christendom*

► Ósmy wykład z serii „JP2 Lectures” odbył się 18 maja 2021 r. Wykład zatytułowany „Meaning of Art in Christianity in Modern World” wygłosił **prof. Rémi Brague**.

Obejrzyj nagranie wykładu:

JP2 Lectures // Prof. Rémi Brague: Meaning of Art in Christi...

Przeczytaj relację z wykładu prof. Remiego Brague'a *Meaning of Art in Christianity in Modern World*